

Tajemství Tibetu 1

sedm tibetských
textů

KVĚTOSLAV
MINAŘÍK

TAJEMSTVÍ TIBETU 1

SEDM TIBETSKÝCH TEXTŮ

Vydavatelská řada PŘÍMÁ STEZKA
Svazek 9

CANOPUS

Květoslav Minařík

TAJEMSTVÍ TIBETU I

SEDM TIBETSKÝCH TEXTŮ

Psychologická, mravní a mystická studie

s použitím knihy

Tibetská jóga a tajná učení

od W. Y. Evans-Wentze

CANOPUS

Praha 2012

© Květoslav Minařík
© Translation: Stanislav Kulovaný
© Oxford University Press

ISBN 978-80-87692-22-6

Hold
Nejsvětějšímu Světlu
jehož dotykem jsem se probudil ze smrtné noci
nevědomosti
k nekončícímu dni
prozření!

Zdravím všechny ve světle
dharmakáji!
Zdravím je ve světle
sambhógakáji!
Zdravím je ve světle
nirmánakáji!
Zdravím je v těchto třech tělech!

Kéž se všechny bytosti tří dob probudí
v mravnosti!
Kéž se probudí
mystický!

Obsah

PŘEDMLUVA	13
---------------------	----

KNIHA PRVNÍ

RUŽENEC SKVOSTNÝCH DRAHOKAMŮ

PŘEDMLUVA	29
VZÝVÁNÍ A ÚVOD	32
DVACET OSM ZÁKLADNÍCH PŘÍKAZŮ JÓGY	33
I. Deset příčin bolestí	33
II. Deset podmínek	37
III. Deset věcí, které je třeba činit	41
IV. Deset věcí, kterých se nutno varovat	44
V. Deset věcí, kterým se nesmíme vyhýbat	45
VI. Deset věcí, které je nutno vědět	50
VII. Deset věcí, které je nutno cvičit	56
VIII. Deset věcí, v nichž je třeba setrvat	59
IX. Deset podnětů	62
X. Deset chyb	65
XI. Deset podobných, zaměnitelných věcí	69
XII. Deset věcí nepodrobených omylu	73
XIII. Třináct těžkých pochybení	77
XIV. Patnáct slabostí	82
XV. Dvanáct nezbytných věcí	88
XVI. Deset znaků převahy	95
XVII. Deset neužitečností	98
XVIII. Deset starostí, které si sami způsobujeme	102
XIX. Deset věcí, kterými člověk slouží svému vlastnímu dobru	105
XX. Deset nejlepších věcí	107
XXI. Deset těžkých chyb	110
XXII. Deset nezbytností	113
XXIII. Deset zbytečných věcí	117

XXIV. Deset větších skvostů	121
XXV. Deset lhostejných věcí	124
XXVI. Deset předností svaté dharmy	127
XXVII. Deset obrazných výrazů	134
XXVIII. Deset velkých radostí	136
Doslov	139

KNIHA DRUHÁ

STEZKA K NIRVÁNĚ: JÓGA VELKÉHO SYMBOLU

PŘEDMLUVA	141
VZÝVÁNÍ A ÚVOD	144
ČÁST I. PŘÍPRAVNÉ NAUKY	145
ČÁST II. PODSTATNÝ OBSAH	153
Obvyklá cvičení	153
1. Jóga jednobodovosti	153
2. Jóga nestvořeného	179
Mimořádná cvičení	201
1. Jóga proměny všech jevů a sil vědomí ve Sjed- nocení	201
2. Jóga nerozjímání	203
ČÁST III. ZÁVĚR	206

KNIHA TŘETÍ

STEZKA VĚDĚNÍ: JÓGA ŠESTI NAUK

PŘEDMLUVA	212
VZÝVÁNÍ A ÚVOD	215
I. NAUKA O PSYCHICKÉM TEPLE	217
Část 1: Pět přípravných cvičení	217
1. Vidění těla jako prázdnoty	217
2. Vidění psychického nervového systému jako prázd- noty	218
3. Vidění ochranného kruhu	221
4. Cvičení psychických nervových drah	223
5. Přenášení „vln milosti“	223
Část 2: Tři základní cvičení	228

1. Vytváření psychického tepla	228
2. Zkušenosti z psychického tepla	241
3. Nadsmyslové psychické teplo	255
Část 3: Praktické použití	261
1. Dosažení požeňání tepla	261
2. Dosažení požeňání blaženosti	265
II. NAUKA O KLAMNÉM TĚLE	271
Část 1: Poznání nečistého klamného těla jako máji	271
Část 2: Poznání čistého klamného těla jako máji	272
1. Mája viděného stavu	272
2. Mája dokonalého stavu	276
Část 3: Poznání všech věcí jako máji	277
III. NAUKA O STAVU SNU	280
Úvodní poznámka	280
Část 1: Porozumění povaze snu	283
1. Porozumění silou rozhodnutí	283
2. Porozumění silou dechu	283
3. Porozumění silou vhledu	283
Část 2: Proměna obsahu snu	289
Část 3: Poznání snu jako máji	289
Část 4: Pohřížení do pravého bytí snu	290
IV. NAUKA O ČIRÉM SVĚTLE	293
Část 1: Číré světlo o sobě	294
Část 2: Číré světlo na Stezce	294
1. Splynutí přirozenosti čírého světla se Stezkou za bdění	294
2. Splynutí přirozenosti čírého světla se Stezkou v noci	299
3. Splynutí přirozenosti čírého světla se Stezkou ve stavu po smrti	300
Část 3: Zplozené číré světlo	303
V. NAUKA O STAVU PO SMRTI	306
1. Skutečné poznání stavu čírého světla dharmakáji v bardu	307
2. Skutečné poznání stavu sambhógakáji v bardu	309
3. Skutečné poznání stavu nirmánakáji v bardu	311
VI. NAUKA O PŘENOSU VĚDOMÍ	315

1. Tři přenosy	315
2. Přenesení vědomí rozjímáním o guruovi	316

KNIHA ČTVRTÁ

STEZKA PŘENESENÍ: JÓGA PŘENOSU VĚDOMÍ

PŘEDMLUVA	320
I. NEJHLUBŠÍ STEZKA PŘENOSU VĚDOMÍ (Srdeční sémě)	322
II. PŘENOS VĚDOMÍ ZEMŘELÉHO ČLOVĚKA	332
Úvodní slovo komentátora	332
III. ŘADA GURUŮ	339

KNIHA PÁTÁ

STEZKA MYSTICKÉ OBĚTI: JÓGA PODROBENÍ NIŽŠÍHO JÁ

PŘEDMLUVA	342
JÓGICKÝ TANEC, KTERÝ NIČÍ MYLNÉ NÁZORY	344
JÓGICKÝ TANEC PĚTI SMĚRŮ	345
PROBODENÍ TOUHY PO JÁ	346
VIDĚNÍ GURUŮ A BOŽSTEV	350
JOGÍNOVA MODLITBA A ROZHODNUTÍ	351
OBĚTOVÁNÍ KLAMNÉHO TĚLA	351
MODLITBA KE GURUOVI	352
VIDĚNÍ TĚLA A HNĚVIVÉ BOHYNĚ	352
OBĚTNÍ HOSTINA	363
Obětování hostiny v obřadu	363
Obětování hostiny duchovním bytostem	364
Obětování oběti	365
Obětování zásluh	365
ZÁVĚR	372
DOSLOV	375
Předměty potřebné k obřadu	375
Předepsané místo	375
Představa mandaly	376
Smíšená, červená a černá hostina	376
Čas k pořádání různých hostin	377

KNIHA ŠESTÁ

STEZKA PATERÉ MOUDROSTI:

JÓGA DLOUHÉHO HÚM

PŘEDMLUVA	382
SYMBOLICKÝ VÝZNAM DLOUHÉHO HÚM	383
VZÝVÁNÍ A ROZJÍMÁNÍ	384
ZÁVĚREČNÁ MANTRA	384

KNIHA SEDMÁ

STEZKA NADSMYSLOVÉ MOUDROSTI: JÓGA

PRÁZDNOTY

PŘEDMLUVA	387
VZÝVÁNÍ	391
OTÁZKA ŠARIPUTROVA	391
ODPOVĚĎ AVALÓKITÉŠVAROVA	392
MANTRA PRADŽŇA PÁRAMITY	393
BUDDHŮV SOUHLAS	393

PŘÍLOHY

BUDDHISTICKÉ ŘÍŠE	404
TIBETSKÉ SLABIKY	407
VYSVĚTLIVKY	408

Motto:

Houf baulů náhle vchází do domu,
zpívají jméno Páně a tančí radostí,
potom odcházejí stejně rychle, jak přišli,
a lidé vůbec nevědí, kdo to byl. . .

Rámakršna

PŘEDMLUVA

Čtenář, jenž bude číst tuto knihu, položí si snad otázku, proč jsem se rozhodl psát o tibetské mystice, která patrně je našemu myšlení velmi vzdálená, neboť ať chceme, nebo nechceme, myslíme křesťansky. Zdá se však, že vysoké nauky, ať mravní, nebo mystické, nemají národní nebo kontinentální charakter, ale jsou světové. Ani tomu jinak být nemůže; jsou formulovány objektivním hodnocením zkušeností na podkladě vhledu, jehož povaha může být jenom univerzální.

Vím však, že je přesto nezbytné členit mystiku na tři hlavní větve, jež se z hlediska světového názoru nekryjí. Například křesťanství má svou nejvyšší metu kdesi u Boha Stvořitele; ten nemůže symbolizovat nic jiného než jistým způsobem omezeného vládce nad bezmeznem a nad jeho tvůrčími detaily. Naproti tomu cejlonský buddhismus klade do popředí duchovně egocentrický zájem. Stoupenci této buddhistické větve se na základě vlastního pochopení Buddhova učení zříkají — nebo mají zříkat — světa a starají se o vlastní vykoupení. Z jeho výšek — snad — nechají zazářit svému soucitu se všemi bytostmi, jež jsou v našem světě i ve světech neviditelných. Třetí větev, kterou známe pod jménem severní buddhismus, poskytuje místo sansáru i nirváně a tím vytváří světový názor, který nachází udici nejvyššího Uskutečnění v každé životní okolnosti. Udici, jíž je možno se chytit jak způsobem života, tak i určitými psychologickými postupy, jejichž nesčetné variace může znát pouze nanejvýš zkušený mistr této formy jógy nebo mystiky.

Nemohu se zde vyhnout tomu, abych promluvil o sobě v souvislosti s tibetskou mystikou, již uznávám jako nauku nejdokonaleji vysvětlující veškeré problémy na cestě k duchovnímu zdokonalení.

Objevil jsem ji ve výsledcích svých mystických snah a nikoli jako vstupní bránu do jógy. Když jsem ve shodě s osudovými tlaky podstoupil všechny formy kázně, jež požadovala jóga, byl jsem názorově příliš dítětem, než abych mohl vědět, že se jednou stanu smýšlením buď křesťanem, nebo buddhistou jižní nebo severní školy. Ostatně příručka, jíž jsem použil, světový názor neobsahovala a když obsahovala, chybělo mi pro něj pochopení.

Čtenář snad uhodne, že spis, podle kterého jsem se v mystické praxi řídil, obsahoval pouze strohé poučky o praxi. Chopil jsem se jich tak, jak jsem jim porozuměl. A osmnáctiměsíční vichřice touhy se žhavým praktickým uskutečňováním předložených úkolů stačila k tomu, abych o svém názoru, který takto vznikl, musel uvažovat. . .

Když jsem tedy vstoupil na mystickou cestu, měl jsem se stát jogínem. Přesto, že jsem postupoval podle pouček jógy, dospěl jsem k názorům, které se od názorů jogínů odchylovaly. Místo kouzelných sil nebo vytržení k Bohu jsem uviděl vše, život i vesmír, jako souhrn sil a napětí, jež se v bytostech odrážely v dokonalém souladu s povahou mravních hodnot, jež ony bytosti vyjadřovaly myšlením, cítěním i konáním. Vše se mi jevilo jako grandiózní mechanická soustava napětí, za níž jako anděl strážný stála mravní kvalita tvorů, která jim to vše překládala do pocitových kategorií.

Tato skutečnost se mi ve své spravedlnosti zdála hroznější než sám Bůh Stvořitel, kterého přece bylo ještě možno uplatit ne-li přímo církevní legitimací, tedy alespoň zkroušeností trpící bytosti. Viděl jsem Zákon, slepou souhru napětí a sil, jež se v psychice bytostí odráží v harmonických či disharmonických prožitcích; jejich kvalitu nemůže změnit nikdo, ať se staví jako Bůh, člověk nebo démon.

Byl jsem tedy sám. Křesťané měli Boha, jenž jim všechny problémy jednoduše luštil zdánlivě podle směrnic té které církve. Jogínové nižšího druhu měli psychickou moc, se kterou se mohli těšit a tím ve svém Já narůstat k sebevědomí, jehož hodnotě jsem nedovedl uvěřit. A o buddhismu jsem nevěděl nic.

Chodil jsem tedy po světě, hledaje, čím vlastně jsem. Poznání bylo příliš přesvědčující, a přece jsem se nemohl dopátrat, zda toto poznání má někde svou obdobu. Viděl jsem tzv. mystiky, kteří

svůj poměr k Pánubohu vyřešili písmenkovým cvičením, dokud je obr život opět nepřišlápl k zemi, v jejímž prachu přiznávali, že jsou pouze jejími dětmi. . . Co tedy dělat? Mám stále chodit po světě s vytvářejícím se a krystalizujícím přesvědčením, že mám svůj vlastní, ode všech lidí odlišný světový názor? — Nemohu přece být šilencem. . .

Prý je osud milostivý k těm, kdo upřímně hledají. Má prý své nástroje a já jsem se již smířil s tím, že jsou tyto nástroje považovány za vladaře nad vlastním osudem. Ať tomu bylo jakkoli, dočkal jsem se. Kdesi kdosi cosi četl. A četl to, co se shodovalo s mým názorem. Pak jsem se dozvěděl: tibetská mystika! — Tak přece?

Prameny na sebe nechaly ještě nějakou dobu čekat. A potom náhle: Mahájána! Škola Kagjüpa! Již jsem věděl, že nejsem sám se svým názorem! To pomohlo definitivně odvat přesvědčení „já to vím nejlépe, protože to vím sám“.

Našel-li jsem se tedy kdesi v tibetské mystice, mělo to své následky ve vztahu k názorům na subjekt, jímž jsem byl já sám. Pochopil jsem, že jsem dříve prováděl pouze jógu, nikoli honbu na názory. Učinil jsem ze sebe objekt pozorování a poučil jsem se, že všechny psychické změny pramení z bytostné struktury. Poznal jsem, že utváření této struktury je podmíněno aktivními psychickými projevy, totiž činy, myšlenkami a duševními stavy, jež snad velmi rychle zapadají v zapomnění.

Zapomnění jsem poznal jako prostor, v němž tyto projevy vzklíčí a vzrostou jako hotové skutečnosti, jako bytost sama — tak, jak ji vidíme vybavenou jistými morálními a karmickými hodnotami, jež jsou v přímém poměru ke kvalitě subjektivního prožívání. Ale nyní vím i toto: vznikl-li ve mně názor, který souhlasí s názory severního buddhismu, stalo se to proto, že jsem se dovedl postavit vůči své bytosti jako opravdu nestranný pozorovatel dějů, jež se v ní odehrávaly. Pochopil jsem též, že odchylky v názorech na život a skutečnost u jednotlivců vznikají právě z toho, do jaké míry se subjektivně nebo objektivně pozorující člověk dovede vůči své bytosti postavit.

Nemusím tedy své názory látat z názorů lidí obecných nebo z různých názorů vědeckých a případně náboženských. Je mi známo, že světový názor lidstva je momentálním stavem krysta-

lizace idealistického nebo materialistického postoje k životu a že se tento názor bude měnit přesně podle toho, jak dalece tato krystalizace v budoucnu pokročí. Leč zdá se mi, že tento postup k názoru, jaký by vystihoval povahu skutečnosti z univerzálního hlediska, je tak křivolaký, že dnešní lidský rod k němu asi nedospěje.

Kdo z lidí je schopen psychologicky pozorovat sebe sama jako člověk nezaujatý? Je přece jisté, že každý člověk, ať je to vědec, nebo filozof, má kladný poměr ke svým pocitům, a proto se i u těchto významných členů lidské společnosti musí počítat s vměšováním subjektivních měřítek do zkoumání skutečnosti.

Byl jsem dost šťasten, že jsem se pomocí jógy naučil psychologicky pozorovat sebe po dost dlouhou dobu a díky tomu zjišťovat, že všechny psychické změny v bytosti vyvěrají z karmických předpokladů. To je určitý fyzikální potenciál, jehož hladina se zvedá nebo snižuje ve shodě s vnějšími činiteli, kteří působí na člověka následkem jeho kladného poměru k prostředí, v němž žije. Neviděl jsem boží stvoření, jehož osudy pořádá Bůh, nýbrž jen bytosti, které žijí na psychické půdě, jejíž charakter vznikl z jejich mravních kvalit. A všechny ostatní poznatky mi potvrzuje věda, nikoli věrouka.

Tak jsem získal jistotu v životním názoru, který vzešel z duchovních zřidel. Ale ať pátrám v mystických naukách jakkoli, nenacházím nikde tak dokonalé odezvy jako právě v této formě tibetské mystiky. Z toho jsem se poučil že její prameny byly velmi dobré, nechci-li užít slova pravé. Po devíti stech letech dovedly vyrazit tam, kam nezapadla ani jedna jejich literární kapka. To je mi zárukou, že pravé vědění pochází ze správného postoje pozorujícího člověka k pozorovaným jevům, nikoli z konvenčních závěrů nad jejich řadou.

Jestliže tedy člověk z jógických pouček pochopí, že se na něm žádá, aby se zbavil všech dosavadních přesvědčení o povaze jevů a skutečnosti, aby tím své pozorování očistil od osobních vztahů k tomu, co se mu vtírá jako objekt pro pozorování, dospěje k ideálnímu postoji, jenž jako jediný přinesl lidstvu jeho vědění. Je však přirozené, že se zájmy člověka hledajícího pravdu v labyrintu nesčetných přesvědčení nesmějí upínat ke zdokonalování parního stroje, ale k žití a jeho osudům. Proto jej jóga vychovává spíš v psy-

chologa než v technika. Proto snad může vzniknout otázka, zda se tato výchova opírá o abstraktní činitele nebo o činitele reálné. Na to je jen jedna odpověď: technikou se nedají řešit problémy života, nýbrž jen jeho zevní osudy — snad. Kdežto psychologii se tyto problémy vyřešit mohou, zejména když psycholog správně poznává celou mechaniku osudovosti, jejíž počátky vyvěrají z postoje jednotlivce k životu, světu i společnosti.

Pokud jde o mne, přesvědčil jsem se, že analytické a nazíravé soustředění (vhled) může obohatit život lidské společnosti daleko více než všechny technické vymoženosti nového věku. Neboť jaká to tíha společenských nesnází pramení z toho, že se lidé neznají a nevědí o pomíječnosti všech zevních věcí, které je obklopují! Jen proto na tom všem lpí a drží se toho jako sobci, jejichž heslem je „Jen když mám já, po mně ať přijde potopa“!

Analytické a nazíravé soustředění je však jen jednou částí mystického úsilí. Subjektu jako bytosti prožívající a nikoli uvažující je vzdálenější než žití, proto se u něho musí projevit touha po vnitřním zdokonalení ve skutcích a v snaze vzdělat úhor své mravní hodnoty. Právě ve způsobu života se projevují hnací síly podvědomého učlenění člověka, a proto jeho mravní povznesení může pramenit pouze z jeho skutků, ne z bezduchého uvažování. Útěchou však může být to, že činy dospěje člověk k harmonii mnohem jistěji než úsilím psychickým, jestliže je zatížen sklony k živočišnému žití. V tom případě má mravnost mohutný vliv, podmiňující bytostné předpodstatnění, které je na mystické cestě nezbytné.

Vím, že ten, kdo se mravností povznesl až ke stupni dokonalého odosobnění, ocitá se bytostně na úrovni Brahmy. Čisté vibrace této sféry pročistí jeho vědomí do té míry, že se stane schopným prohlédat a správně rozčlenit skutečnosti podle jejich kvalit.

Teprve mravně čistý člověk, jenž mravním vývojem dospěl k dokonalému nelpění, je tedy schopen dospět k prozření, jehož předmětem je neosobní analytické a nazíravé soustředění. Tímto soustředěním prodělává totiž vědomí velké změny. Jeho funkce, kterou musíme spatřovat ve zprostředkování konečných závěrů o diferencované skutečnosti, se začne jevit v tom, že určí skutečnost v pravém psychologickém smyslu. Diferenciační charakter osobitého vědomí se mění v uniformní projevy vyššího rázu a následkem toho se

hledající člověk propracovává k prastavu smyslových skutečností, k onomu stavu, jehož přirozenost již neurčuje čas a prostor.

Kdo tedy silou vůle zničí povahu svého vědomí, opustí základnu diferenciací a vniká do stavu, kde není forem, ale jen látka, jejíž vzdouvání na její vlastní periferii vytváří prototypy hmotných skutečností ve sféře smyslově nepostřehnutelné. Hluběji ke středu se již tendence k vytváření prototypů nejeví; tato látka se jeví jenom jako všudypřítomné jiskření, jež se dostává do tvůrčího dění z neurčitelných příčin — dejme tomu, že gravitačními poruchami v prostoru skutečností. V každém případě však — vzhledem k jedinci, který se propracovává ke středu nepohnutelnosti vědomí — je sféra všudypřítomného jiskření sférou průchodní. Dokonalý klid vědomí je analogický se stavem, který označujeme slovem Absolutno.

Tím buď řečeno, že psychický proces niterného uklidňování není pouze změnou subjektivní, ale též přesunem vědomí ze sféry tvůrčí periferie k jejímu středu, jenž nikdy nemůže být ničím jiným než „nepohnutelným absolutnem“ ve stvoření, aby nebyla porušena kontinuita toho, co buddhisté nazývají sansáró a nirvána. *Oba tyto stavy musí trvat bez ustání*, neboť jinak by nebylo možné, aby kdokoli z lidí dospěl ke konečnému uklidnění, které znám z vlastní zkušenosti. Je to tvůrčí dění i klid a oba tyto stavy se vzájemně prostupují. Bytosti upoutané na dění však nemohou tento klid nikdy odhalit, neboť celá jejich bytost — tedy včetně vědomí — je čirým sansárem.

„Ve vykoupeném člověku je vykoupení“, říká buddhismus. A jen proto ukazuje cestu k absolutnímu psychickému uklidnění, jež se projevuje jako převod celé bytosti do stavu uniformního vědomí, které je původcem toho všeho, co můžeme vidět v nekonečném vesmírném prostoru jako stvoření. A to je ono vykoupení, které jsem našel jako ovoce osmnáctiměsíčního úsilí o jednobodovost vědomí, jemuž nesmělo stát v cestě osobité pociťování a kladný poměr ke smyslovému světu. To znamená, že vykoupení nedosáhneme suggestivním sebepřesvědčováním, nýbrž tím, že najdeme stanovisko, jehož místo bych určil v centru všeho stvoření — a toto stanovisko je pak stejně osobní jako světové.

Správné mystické snahy jsou tedy povzneseny nad osobní stanoviska, i když se v nich začíná člověkem. Příčina tkví v tom, že

pravá mystická nauka nevede dělicí čáru mezi skutečnostmi osobními a kosmickými. Nemůže ji vést, jelikož to smysl úplného vykoupení vůbec nepřipouští. Ví se, že bytost až na malý úsek toho, co člověk obsáhl svým denním vědomím, představuje z hlediska běžného pojetí spontánní tvůrčí činnost; na jejím podkladě je tato část bytosti uváděna do procesu přírodními silami, jejichž vibrace jsou spíše kosmické než místní, zemské. Vzhledem k tomu musí člověk hledající poznání pomocí mystiky dosáhnout toho, že vyprostí svou bytost ze vztahů k přírodě, z níž jeho tělo bylo vytvořeno nebo vykoupeno shodou podmínek. Tím se vyprostí z funkčního procesu podmíněného přírodními vztahy vlastní bytosti, která se vyžívala pod úrovní jeho vědomých dosahů.

Tato kosmická základna mystického úsilí o vykoupení nepřipouští, aby je člověk provázel úzkými osobitými zřeteli. Je nezbytné se spásnou morálkou bytostně povznést až k zneosobnění a pak se naučit nazírat na všechno ze široké základny tvůrčího kosmického dění, jehož ozvy v bytosti jsou skryty v psychické oblasti. Pak teprve bude usilující člověk schopen vyjmout samovolně fungující bytost ze vztahů k přírodě a stavy svého vědomí ji přetvořit v čiré, neohraničitelné a kvalitativně kosmické vědomí.

Toto je však příliš vysoký cíl pro člověka, který dosud lpí na prožívání a jehož touhy se proto pnou pouze k němu. Přesto však není mezi ním a nejvyšším cílem nepřeklenutelná propast.

Tibetská mystika stejně jako mystika křesťanská vychází z prostých začátků. Proto stanoví, jak má člověk *jednat*, aby se právě jednáním připravil na veliké změny v nazírání na život a odpovědnost, jako cítí ti, kdo již postoupili daleko na cestě duchovního úsilí a jsou si vědomi, že je povinností člověka, aby uskutečnil veliký převod bytosti v kosmické Vědomí. Začíná se způsobem života, jehož hodnota se zvyšuje mravními zřeteli a jednáním. Vzhledem k tomu může tuto mystiku přijmout a studovat každý světsky smýšlející člověk, i když případně dospěl k přesvědčení, že pravá nesobeckost se musí projevit i v tom, že nemyslí na osobní výhody plynoucí z duchovního osvobození. Kromě toho může tibetskou mystiku přijmout každý hledající člověk proto, že se opírá o známé prvky, totiž o bytost člověka a jeho přirozenost, pokud ji člověk v určitém okamžiku vnímá a může pozorovat.